

Aspekty prawne ochrony wilka

Baruchowo, dnia 11 czerwca 2026 r.

Weronika Rejt, główny specjalista
Wydział Ochrony Przyrody

Ochrona wilka – konwencje międzynarodowe

- konwencja z dnia 3 marca 1973 r. o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (tzw. Konwencja Waszyngtońska, CITES)
- konwencja z dnia 19 września 1979 r. o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (tzw. Konwencja Berneńska)

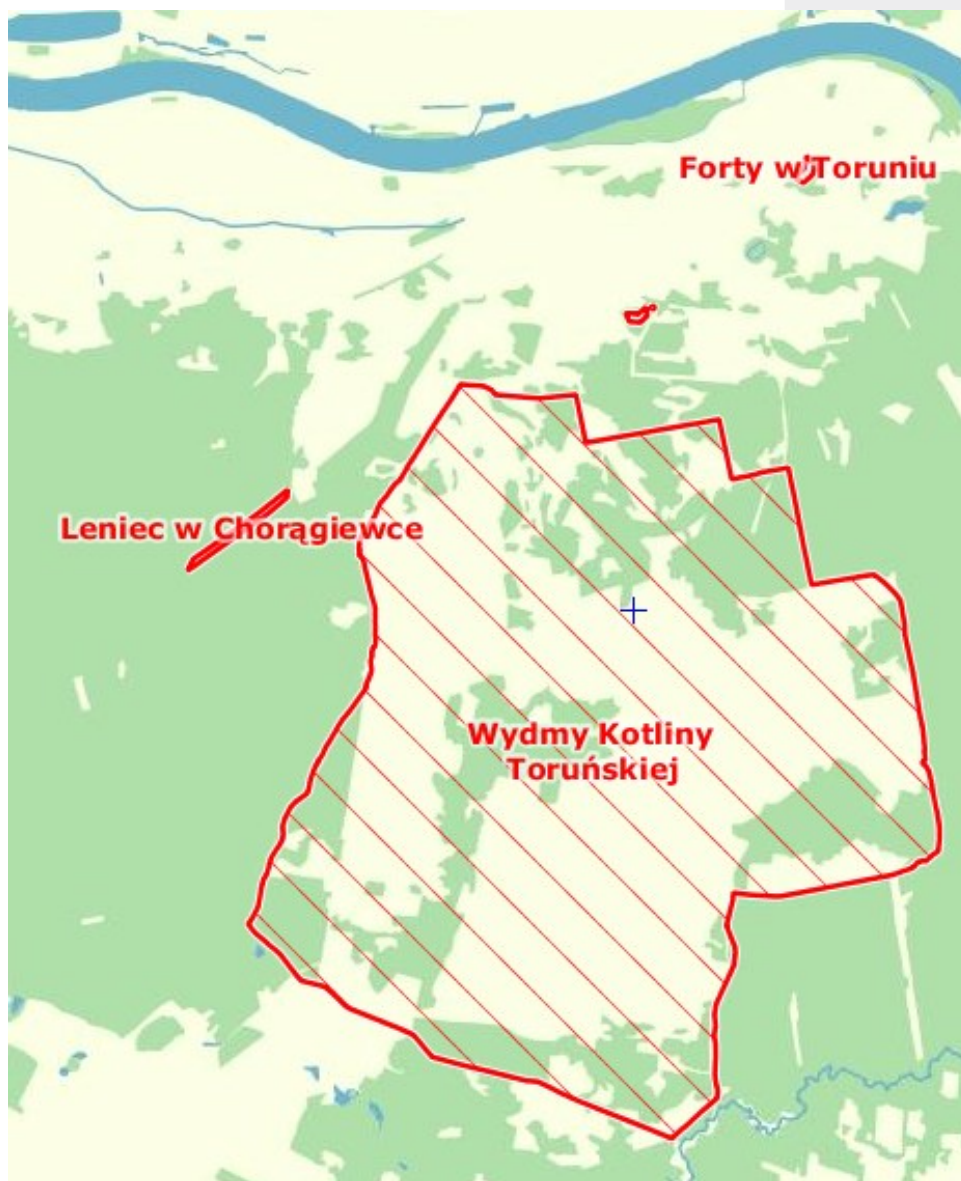
Ochrona wilka – Unia Europejska

- rozporządzenie Rady (WE) Nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi
- dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa)

Ochrona wilka – prawo unijne

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wilk jest przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Wydmy Kotliny Toruńskiej PLH040041 (populacja osiadła, szacunkowo 4-15 osobników).

Ochrona wilka w Polsce

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (uop)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183)
 - wilk został wymieniony w zał. 1 do rozporządzenia – ochrona ścisła

Wilk objęty jest w Polsce ochroną gatunkową na terenie całego kraju od 1998 roku

Kompetencje RDOŚ

ustawa o ochronie przyrody

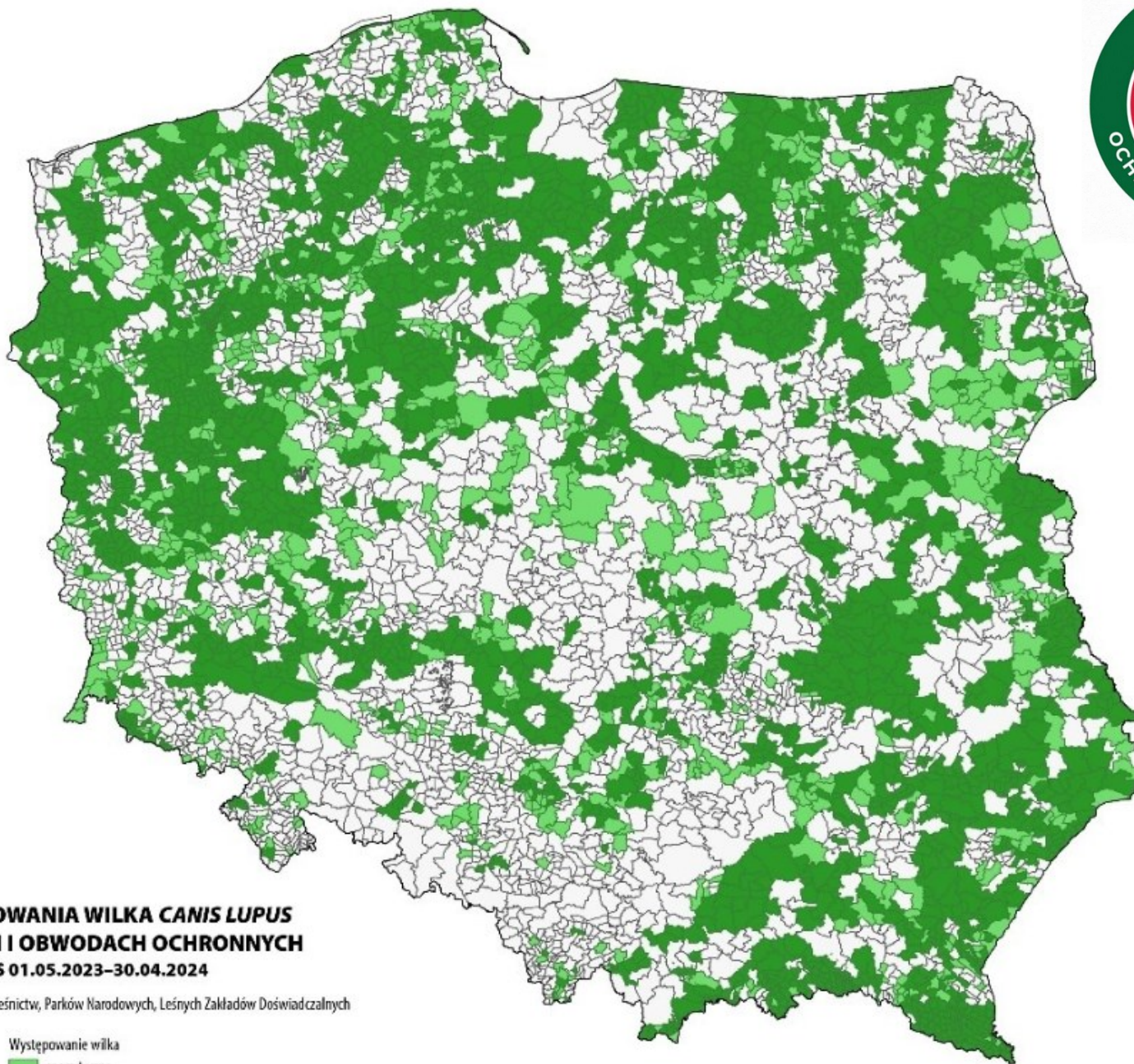
- Art. 126 współdziałanie z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego (w tym finansowe wsparcie)
- Art. 126 wypłacanie odszkodowań – jeden z 5 gatunków, za których szkody odpowiada Skarb Państwa
- Art. 56 zezwolenia na odstępstwo od zakazów wobec wilka

Liczebność wilka w latach 1999 – 2024

Źródło: dane GUS*

* dane szacunkowe - na podstawie informacji udzielanych poszczególnym regionalnym dyrektorom ochrony środowiska przez nadleśnictwa i parki narodowe. Wartości te mogą być nieco zawyżone np. w wyniku powtórnego liczenia tego samego osobnika.

**MAPA WYSTĘPOWANIA WILKA *CANIS LUPUS*
W LEŚNICTWACH I OBWODACH OCHRONNYCH
ZA OKRES 01.05.2023–30.04.2024**

na podstawie danych ankietowych z Nadleśnictw, Parków Narodowych, Leśnych Zakładów Doświadczalnych

Występowanie wilka
■ sporadyczne
■ stałe

Liczebność wilka na tle innych gatunków w 2024 r.*

wilk	żubr	łoś	jeleń	dzik	sarna
5 110	3 060	40 773	288 000	55 800	890 300

* Najbardziej aktualne dane opublikowane w GUS na dzień 8 czerwca 2026 r.

Szkody powodowane przez wilki

- głównym pokarmem wilków w Polsce są zwierzęta kopytne
- wilk, jako drapieżnik
 - reguluje populację tych roślinożerców
 - przyczynia się do zmniejszenia szkód powodowanych przez zwierzęta kopytne
- w warunkach mozaiki lasów i pastwisk wilki zabijają również zwierzęta hodowlane, szczególnie owce, krowy i kozy (kilka procent diety wilka) – w miarę ich dostępności

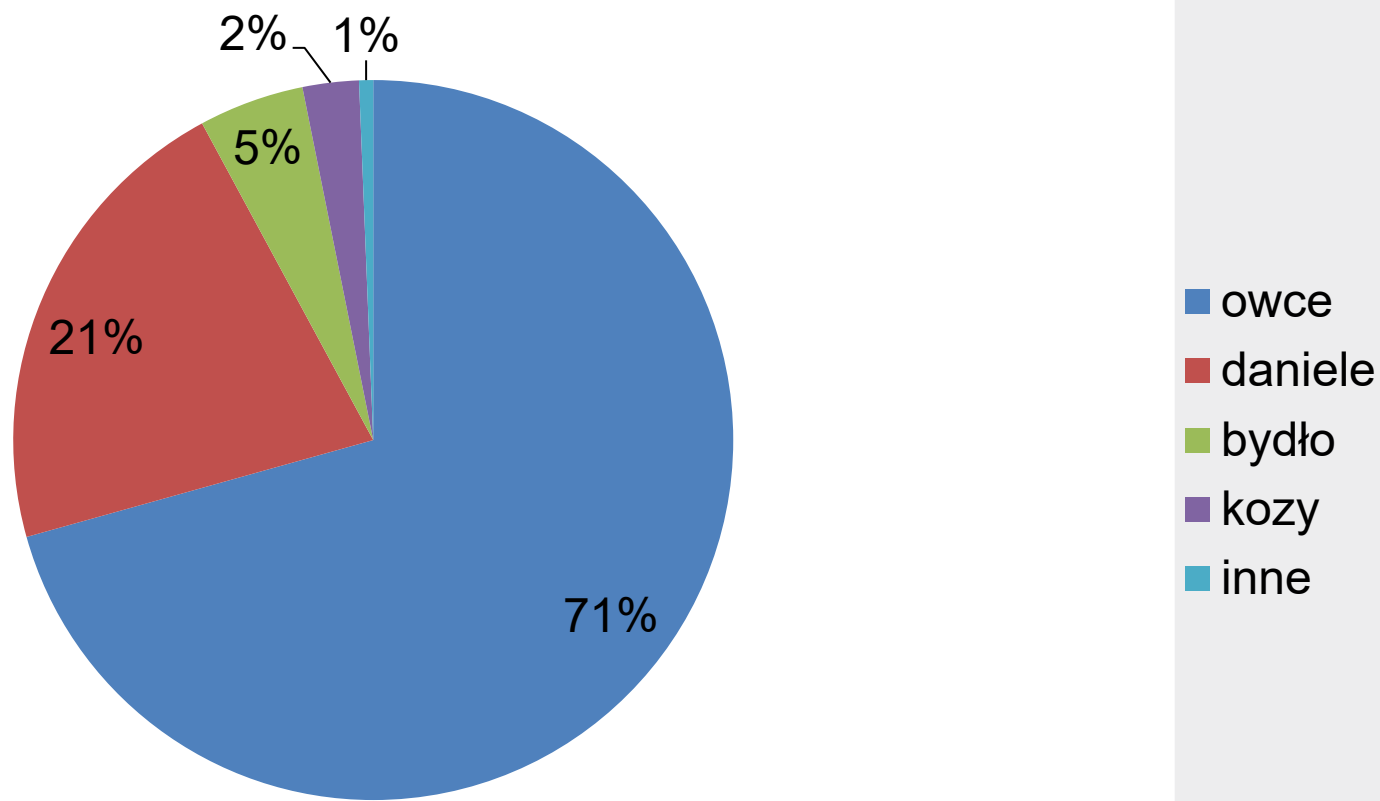
Szkody powodowane przez wilki w woj. kuj.-pom.

Rok	Liczba wszystkich zgłoszeń	Liczba zgłoszeń, co do których potwierdzono udział wilka	Liczba zgłoszeń, w których wypłacono odszkodowania
2025	9	8	6
2024	13	8	3
2023	12	10	5
2022	7	7	4
2021	3	1	1
2020	2	2	2
2019	7	5	2
2018	9	6	5
2017	8	4	4
2016	4	3	3
2015	1	0	0
2014	3	0	0

Szkody powodowane przez wilki

Zwierzęta zagryzione przez wilki w woj. kuj.-pom. w latach 2014-2025

Wilk – zagrożenie dla człowieka?

- człowiek nie stanowi pożywienia dla wilka
- naturalny behavior wilka (płochliwość) sprawia, że przypadkowe spotkanie z wilkiem zazwyczaj kończy się jego ucieczką
- ważne jest, aby pamiętać, że wilk jest dzikim zwierzęciem – nie należy go oswajać, w tym dokarmiać

Łagodzenie konfliktów – ustawa o ochronie przyrody

- współdziałanie z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego (w tym finansowe wsparcie)
- wypłacanie odszkodowań – jeden z 5 gatunków, za których szkody odpowiada Skarb Państwa
- zezwolenia na odstępstwo od zakazów wobec osobników tego gatunku

Współdziałanie

Może obejmować:

- pomoc merytoryczną poszkodowanym, pomoc finansową poszkodowanym (budowa urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom)
- w przypadku pomocy finansowej konieczne jest zawarcie umowy cywilnoprawnej

Współdziałanie - fladry

Odszkodowania

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 września 2015 r. (sygn. akt K 20/14)
 - obowiązkiem właściciela jest dbałość o swój majątek i podejmowanie starań w celu jego ochrony
 - właściciel w pierwszej kolejności sam powinien podjąć stosowne czynności, zmierzające do uniknięcia szkody lub zminimalizowania jej rozmiarów

Odszkodowania

- art. 126 ustawy o ochronie przyrody
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 lutego 2018 r. w sprawie szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową
(Dz. U. z 2024 r. poz. 1785)

Odszkodowania - wnioszek

- złożenie wniosku (przez poszkodowanego) niezwłocznie po stwierdzeniu szkody, w przypadku szkody wyrządzonej w odniesieniu do zwierząt – w ciągu 2 dni roboczych od dnia stwierdzenia szkody
- co do zasady wnioszek składany pisemnie; w przypadku szkód wyrządzonych w odniesieniu m.in. do zwierząt - drogą telefoniczną

Odszkodowania

Lata	Wartość odszkodowań w województwie kujawsko-pomorskim (zł)	
	Wilki	Bobry
2024	9 839,66	1 046 682,73 zł
2023	21 197,95	1 004 385,03 zł
2022	10 974,00	658 545,52 zł
2021	14 167,50	623 616,39
2020	3 059,17	1 201 340,03
2019	6 445,80	1 098 695,40
2018	7 012,99	1 159 444,44
2017	10 184,11	809 333,45
2016	27 401,44	611 927,16
2015	0	462 078,00
2014	0	236 795,00

Odszkodowania na tle innych gatunków

Wartość odszkodowania w 2024 r. (tys. zł) na terenie Polski (dane GUS)

bóbr	żubr	ryś	wilk	niedźwiedź
35 114,7	4 882,2	62,0	3 608,3	232,5

Co, gdy współdziałanie i odszkodowanie nie jest zadowalające?

Możliwość uzyskania w stosunku do wilka zezwolenia na odstępstwo od zakazów* np. płoszenia i niepokojenia, a nawet umyślnego zabijania

* Wszystkie zakazy w stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową wymienione są w § 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Zezwolenia - wniosek

zezwolenia wydawane są wyłącznie na wniosek podmiotu zainteresowanego uzyskaniem odstępstwa, np.

a) osoby narażonej na poważne szkody, czy niebezpieczeństwo lub

b) gminy, gdy zagrożenie dotyczy większej liczby gospodarstw - art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

Zezwolenia - wniosek

Elementy obowiązkowe wniosku*:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na którą może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru roślin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie, a także miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta.

Zezwolenia - wniospek

Uwaga!

Decyzje są uznaniowe, dlatego do wniosku należy załączyć wszelkie dokumenty i informacje świadczące o istnieniu realnego zagrożenia lub występowaniu poważnych szkód. Samo przebywanie wilka na terenie, na którym mogą przebywać ludzie nie musi być przesłanką do wydania zezwolenia.

Zezwolenia – wnioszek

Do kogo złożyć wniosek?

- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (umyślne zabijanie)
- regionalnego dyrektora ochrony środowiska (np. umyślne płoszenie i niepokojenie)
- Ministra Środowiska (gdy jakakolwiek czynność zakazana jest wykonywana na obszarze parku narodowego)

Zezwolenia – decyzja

Najczęstsze przyczyny braku zezwoleń:

- braki formalne, nieuzupełnione w odpowiednim czasie lub w ogóle
- nieudokumentowane przyczyny: brak dowodów, a jedynie obawy oparte na nieznanym biologii i behawioru wilka lub (rzadziej) na zdarzeniach z innych rejonów kraju
- brak jakichkolwiek wcześniejszych prób stosowania rozwiązań alternatywnych (brak płoszenia, brak stosowania ogrodzeń, fladr, pastuchów elektrycznych)
- wniosek nieadekwatny do rzeczywistego problemu – np. 1 szkoda w pogłowie zwierząt gospodarskich, którą oszacowano i za którą wypłacono odszkodowanie

Decyzja ustna - art. 14 § 2 kpa

Kiedy? – wyłącznie w sytuacjach nagłych, wymagających natychmiastowej interwencji, tj. zagrażających życiu bądź zdrowiu ludzi lub zwierząt, kiedy obiektywnie wniosek nie może być załatwiony w formie pisemnej.

Jak ją uzyskać? - po rozpatrzeniu wniosku złożonego drogą telefoniczną. Należy skontaktować się telefonicznie z właściwym organem ochrony przyrody, pod numerami telefonów podanymi na stronie internetowej urzędu.

Jakie etapy, gdy są szkody?

Podsumowanie

Wilki zaatakowały zwierzęta gospodarskie po raz pierwszy, lub ataki są sporadyczne → wniosek o odszkodowanie → ustalenie z RDOŚ właściwych zabezpieczeń / poprawa zabezpieczeń (samodzielnie lub w ramach współdziałania) → wniosek o zgodę na płoszenie wilków

Jeśli ataki wilków powtarzają się, a powyższe działania okazują się niewystarczające można rozważyć złożenie wniosku do GDOŚ o wydanie zezwolenia umyślne zabijanie wilków wyrządzających szkody.

Jakie etapy, gdy zagrożone bezpieczeństwo? - podsumowanie

Wilk nie stwarza zagrożenia, ale budzi niepokój mieszkańców → wójt/burmistrz/prezydent miasta składa wniosek o odstąpienie od zakazu umyślnego płoszenia lub odłów i transport do najbliższego dużego kompleksu leśnego → gdy odłów i transport warto przeprowadzić badania wet., w tym pobrać próby do badań genetycznych

Wilk stwarza realne, udokumentowane zagrożenie → wójt/burmistrz/prezydent miasta składa wniosek o odstąpienie od zakazu umyślnego zabijania → po uśmierceniu należy wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną oraz badanie w kierunku wścieklizny → jeśli wynik jest negatywny, umożliwić właściwym, zainteresowanym podmiotom przeprowadzenie szczegółowej sekcji zwierzęcia

Czy można działać na własną rękę?

Nie!

Doprowadzenie do śmierci zwierzęcia objętego ochroną ścisłą bez zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (Ministra Środowiska na terenie parku narodowego) lub wbrew jego warunkom, w zależności od wpływu tego czynu na populację danego gatunku jest:

- a) wykroczeniem, za które grozi kara aresztu lub grzywny (art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody) lub
- b) przestępstwem, za które grozi kara pozbawienia wolności do lat 5 (art. 181 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny).

Zalecenia!

Aby działanie w sytuacjach nagłych przebiegało sprawnie należy na poziomie regionalnym i lokalnym ustalić jakie osoby są właściwe do kontaktu:

- osoby mogące dokonać odstrzału, płoszenia (zadanie gminy)
- osoby zajmujące się sprawą w RDOŚ (Maciej Karolak, Weronika Rejt)
- właściwy lekarz weterynarii (w sytuacjach wymagających jego udziału)
- podmioty prowadzące odpowiednie badania (np. genetyczne – w sytuacjach wymagających ich wykonania)

1. W gminie należy wytypować odpowiednie osoby do płoszenia drapieżników, szczególnie wilków i wyposażyć ich w karabinki na kule gumowe, aby płoszenie było skuteczne.
2. Nawiązać współpracę z podmiotami/osobami będącymi w stanie szybko zareagować w razie wystąpienia nagłej sytuacji, wymagającej schwytania lub eliminacji wilka stwarzającego zagrożenie – lekarze weterynarii posiadający broń Palmera lub członkowie PZŁ posiadający uprawnienia do posiadania broni palnej.
3. Weryfikować wszelkie informacje – często zgłoszenia są emocjonalne i nie uprawdopodobniają ryzyka niebezpieczeństwa, np. dotyczą obserwacji wilka z samochodu lub w trakcie spaceru w lesie. Jeżeli okoliczności na to pozwalają zaleca się dokumentować nietypowe, agresywne zachowania wilka (np. poprzez nagranie filmu telefonem komórkowym).
4. W sytuacjach rzeczywiście niebezpiecznych (np. wilk na posesji prywatnej, między zabudowaniami, niereagujący na próby płoszenia) należy złożyć ustny wniosek dot. umyślnego zabicia zwierzęcia na nr tel. 669-660-648, wskazując podmiot, o którym mowa w pkt 2, który dokona eliminacji. Podany numer należy do Zastępcy Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i jest dostępny w każdy dzień tygodnia, niemniej należy podkreślić, aby korzystać z niego tylko w pilnych, uzasadnionych przypadkach.
5. Powiadomić podmiot, o którym mowa w pkt 2, aby niezwłocznie dokonał eliminacji wilka.
6. Po odstrzale sporządzić dokumentację fotograficzną zabitego zwierzęcia, a także sporządzić protokół zawierający informacje świadczące o spełnieniu wszystkich warunków zezwolenia. W szczególności należy przedkładać informacje na temat: wieku, płci, ewentualnych widocznych zmianach chorobowych, dokładnej lokalizacji zabicia zwierzęcia, przyczyn wytypowania odstrzelonego osobnika, podjętych prób płoszenia zwierzęcia i jego reakcji, lub powodu niepodejmowania takich prób.
7. Złożyć informację o wykorzystaniu zezwolenia (lub jego niezrealizowaniu) w terminie określonym w protokole z udzielenia decyzji ustnej.

Internet RDOŚ

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

gov.pl Serwis Rzeczypospolitej Polskiej

Szukaj usługi, informacji SZUKAJ mObywatel

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

O RDOŚ Co robimy Załatw sprawę Aktualności Kontakt

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY

- 17 972 km² Powierzchnia województwa
- 24,2% Powierzchnia lasów
- 5,4% Powierzchnia użytków zielonych
- 2,7% Powierzchnia terenów bagiennych oraz wód

WILKI - zasady postępowania DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

Od 1 stycznia 2026 r. e-Doręczenia podstawowym kanałem komunikacji z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Bydgoszczy DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

Logo: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Logo: Natura 2000

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY

www.bydgoszcz.rdos.gov.pl

Wilk
Canis lupus

Po sąsiedzku z wilkami

Wydanie IV zaktualizowane

Stowarzyszenie dla Natury „Wilk”
Twardorzeczka 2025

Sabina Nowak • Robert W. Mysłajek

PORADNIK
ochrony zwierząt hodowlanych przed wilkami

Stowarzyszenie dla Natury „Wilk”
Twardorzeczka 2020

WILKI BLISKO LUDZI

Dorosły wilk. Fot. A. Adamczewski

Zdarza się, że wilki, podobnie jak wiele innych dzikich zwierząt, pojawiają się w pobliżu zabudowy i na polach. Przyczyną jest zarówno rozwój populacji tego gatunku, jak i intensywna rozbudowa miejscowości powodująca fragmentację środowiska. Obserwując wilki w tych miejscach należy pamiętać, że:

- Wilki boją się i starają się unikać ludzi, jednak nie zawsze jest to możliwe, ponieważ rozpoznają otoczenie głównie przy użyciu węchu i słuchu, natomiast wzrok, podobnie jak większość ssaków, mają znacznie słabszy niż ludzie.
- Wilki w dzień są w stanie zidentyfikować człowieka wzrokiem dopiero z odległości ok. 30 m.
- Jeśli obserwuje się wilka z większej odległości, a on nie reaguje ucieczką, można być pewnym, że z powodu słabszego wzroku, wilk nie wie, że człowiek jest w pobliżu.
- Wilki nie dostrzegają osób znajdujących się w pojazdach lub za oknami domów.
- Wilki na polach są zainteresowane pasącymi się tam sarnami i jeleniami albo dzikami żyjącymi w uprawach.
- Dzikie zwierzęta kopytne są ich naturalnym pokarmem, a polowanie na polach jest skuteczniejsze niż w lesie, gdzie jeleni, sarni i dzików jest mniej z powodu znacznie uboższej bazy pokarmowej.

Dziękuję za uwagę